

vendte tilbage til Kultusministeriet, allerede havde den meget bestemte Dverbevisning, at skulde overhovedet denne Vanskelighed løses, maatte det være ved at betræde en anden Vej, og det en Vej, som forøvrigt ogsaa var bleven bragt paa Bane, og det af meget vægtige Stemmer. Naar man nu vil sige, at man jo kunde have udsat det endnu nogen Tid, saa kan man jo naturligvis til en vis Grad sige, at, hvad der har været saalænge og i saamange Aar, det kunde maasse gjerne være et Aar endnu; men for det Første er det jo dog vistnok ganske naturligt, at en Minister i det Hele taget ikke lægger Planer for en fjern Fremtid —, men nærmest holder sig til, hvad han med Sandsynlighed tror, at han selv kan naa at gennemføre, og dernæst tror jeg ogsaa, at det maa erkjendes — og jeg mener, at det er et Punkt, som ikke bør tabes af Tanken under disse Forhandlinger —, at vi ikke her befinde os ligeoverfor en Sag, som vi nu kunne lade rolig hvile, indtil vi ville tage den frem til Dverbetelse igjen, thi denne Sag er nu bragt saa stærkt paa Bane, at jeg ikke tvivler om, at der vil være Fristelse og Opfordring til at gjøre umildere Skridt ligeoverfor Skolevæsenet, hvortil hører ikke blot selve Undervisningens Omfang, men ogsaa, som det maa erindres, Læreren's hele Stilling og Dannelsesomfang, og hvad der hører dertil, med Hensyn til hvilket man fra forskjellige Sider er kommen med forskjellige Angreb, som maasse til en vis Tid kunde holdes tilbage, men som til andre Sider maasse ikke kunne holdes tilbage. Det Gæste, hvormed man efter min Dverbevisning kan møde saadanne Angreb, er, at Ministeren træder op med et bestemt Forslag. Det er muligt, at det ikke kan gennemføres i den Samling, det kommer frem, men ligesom det dog altid kan have den Virkning at holde andre Forslag borte, som vilde gribe stærkt ind i Skolevæsenet paa en efter min Formening høist uheldig Maade, saaledes vil der ogsaa efter min Formening, selv om det ikke lykkes — hvad jeg dog haaber — at faa denne Sag færdig, derved være givet en Basis for den hele Sags Behandling, ved hvilken Meget af det, som kunde indeholde en vis Fare for Skolen, saalænge det stod hen i en

taaget Amindelighed, er draget frem og er blevet gjort til Gjenstand for Forhandling, og derigennem maa siges at have mistet idetmindste endel af sin Farlighed. Men dette indeholder imidlertid endnu ikke for mig nogen Grund til nu at lade denne Sag staa hen; thi Betingelsen for at møde disse Angreb og afvende disse Farer er jo netop, som jeg sagde, den, at der fra Ministeriets Side gaas frem med Alvor og Kraft i en Retning, som ganske vist har mødt og vil møde Modstand, dels fra andre Sider og dels en langt stærkere Modstand end den, der nu er kommen frem fra de to ærede Forslagsstillere. Derpaa er jeg fuldkommen fattet og beredt, men jeg ved ogsaa, at man ved Gjennemførelsen af saadanne Reforme altid maa være fattet paa Noget af den Slags; der foregaar jo ikke een væsentlig Forandring, uden at der jo, naar den skal gennemføres ad konstitutionel Vej, i enkelte Punkter tabes Noget. Man kan altsaa her ikke komme videre end til at have den Dverbevisning, at den Ordning, som er bragt i Forslag, naar den af Ministeren gennemføres med Omhu og Kjærlighed til Sagen, vil kunne virke til Gode i den Retning, der nærmest tilsigtes, og holde ialtsaid de væsentligste Mangler borte, som man maasse befrægter. Det er jo netop dette, som maa fastholdes, og som jeg, skjøndt jeg allerede flere Gange har gjort opmærksom derpaa, dog her maa gjentage ligeoverfor Vittringer, der ere fremkomne fra forskjellige ærede Talere, at det for en meget væsentlig Del maa overlades til Ministeriet at træffe Bestemmelser om, hvorledes Gjennemførelsen skal gaa for sig. Naar det saaledes af den ærede 1ste Landssthingsmand for Kjøbenhavn (Madvig) er bragt paa Tale, hvorledes det skulde gaa til med selve Forandringen, saa indeholder Loven jo ikke Andet derom, end at den skal gennemføres „saa snart som muligt“; det er altsaa en Selvfølge, at Gjennemførelsen iøvrigt er overladt til Ministeriet, og man maa dog vel holde sig forvisset om, at det ikke kan falde Ministeriet ind aldeles abrupt at overstære Noget, uden at en tilbørlig forberedende Udvikling er gaaet forud. Jeg anser det efter hele vor Forsfatning for nødvendigt, at der fra Lovgivningsmagtens